

Europeiska
kommissionen

Dina socialförsäkringsrättigheter

i Sverige

Informationen i denna vägledning har utarbetats och uppdaterats i nära samarbete med de nationella företrädarna för det ömsesidiga informationssystemet om social trygghet inom EU (Missoc).

Ytterligare information om nätverket Missoc finns på Internet:
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=sv&catId=815>

Vägledningen ger en allmän beskrivning av socialförsäkringssystemen i respektive länder. Ytterligare information kan hämtas från andra publikationer från Missoc, som samtliga nås genom nämnda länk. Du kan även kontakta de behöriga myndigheter och institutioner som förtecknas i bilaga till vägledningen.

Varken Europeiska kommissionen eller någon annan person som företräder kommissionen kan hållas ansvarig för hur informationen i denna publikation används.

Innehållsförteckning

Kapitel I: Allmänt, organisation och finansiering	4
Allmänt	4
Organisation av det sociala skyddet	5
Finansiering	5
Kapitel II: Hälso- och sjukvård	7
Rätt till hälso- och sjukvård.....	7
Omfattning	7
Tillgång till hälso- och sjukvård	7
Kapitel III: Kontantförmåner vid sjukdom.....	9
Rätt till kontantförmåner vid sjukdom	9
Omfattning	10
Tillgång till kontantförmåner vid sjukdom	11
Kapitel IV: Förmåner vid moderskap och faderskap	12
Rätt till förmåner vid moderskap och faderskap	12
Omfattning	13
Tillgång till förmåner vid moderskap och faderskap	13
Kapitel V: Förmåner vid invaliditet.....	14
Rätt till förmåner vid invaliditet	14
Omfattning	16
Tillgång till förmåner vid invaliditet	17
Kapitel VI: Ålderspensioner och åldersförmåner.....	18
Rätt till åldersförmåner.....	18
Omfattning	19
Tillgång till åldersförmåner.....	20
Kapitel VII: Efterlevandeförmåner	21
Rätt till efterlevandeförmåner.....	21
Omfattning	21
Tillgång till efterlevandeförmåner.....	22
Kapitel VIII: Förmåner vid arbetsskada	23
Rätt till förmåner vid arbetsskada	23
Omfattning	23
Tillgång till förmåner vid arbetsskada	24
Kapitel IX: Familjeförmåner	25
Rätt till familjeförmåner.....	25
Omfattning	26
Tillgång till familjeförmåner.....	27
Kapitel X: Arbetslöshet.....	28
Rätt till arbetslöshetsförmåner.....	28
Omfattning	28
Tillgång till arbetslöshetsförmåner	29
Kapitel XI: Minimiresurser	30
Rätt till förmåner som rör minimiresurser	30
Omfattning	30
Tillgång till förmåner som rör minimiresurser	31
Kapitel XII: Långtidsvård	32
Rätt till långtidsvård.....	32
Omfattning	32
Tillgång till långtidsvård.....	32
Bilaga: Institutioners adresser och telefonnummer samt användbara webbplatser	33

Kapitel I: Allmänt, organisation och finansiering

Allmänt

Det allmänna socialförsäkringssystemet i Sverige består av följande försäkringsgrenar:

- Sjukförsäkring.
- Förmåner vid arbetsolycksfall och yrkessjukdomar.
- Invaliditetsförmåner.
- Ålderspension och efterlevandepension.
- Arbetslöshetsförsäkring.
- Familjeförmåner och föräldraförsäkring.

Omfattning

Den allmänna socialförsäkringen är obligatorisk, med undantag för den inkomstrelaterade delen av arbetslöshetsförsäkringen.

Socialförsäkringen består av en bosättningsbaserad försäkring som omfattar garanterade minimiförmåner och en inkomstrelaterad försäkring som täcker inkomstbortfall. Socialförsäkringen omfattar alla personer som bor eller arbetar i Sverige. En person som har sin verkliga hemvist i Sverige anses vara bosatt här.

Generellt anses alla personer som bosätter sig i Sverige vara bosatta i landet om man kan anta att vistelsen kommer att vara längre än ett år. Personer som är bosatta i Sverige och som flyttar från landet anses fortfarande vara bosatta i Sverige om man kan anta att vistelsen utomlands kommer att vara kortare än eller motsvara ett år.

I Sverige bygger socialförsäkringssystemet på principen om allmän försäkring. Man omfattas därmed av försäkringen oavsett social ställning. Det görs heller ingen större skillnad mellan anställda och egenföretagare. Egenföretagare omfattas därmed av det allmänna systemets sociala skydd.

Villkor

Det finns väntetider som gäller innan utbetalning kan göras av vissa försäkringsförmåner och för vissa förmåner måste vissa villkor vara uppfyllda. För föräldraförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen finns vissa villkor beträffande försäkringstider. När det gäller invaliditetsförmåner, ålders- och efterlevandepensioner finns intjänanderegler i form av krav på viss tids bosättning eller förvärvsinkomster.

Överklaganden

Den som inte är nöjd med det beslut som en socialförsäkringsmyndighet eller en arbetslöshetskassa har fattat kan begära att beslutet omprövas. Socialförsäkringsmyndigheten eller arbetslöshetskassan fattar då ett nytt beslut. Om man inte heller blir nöjd med det nya beslutet kan man överklaga hos förvaltningsrätten. Anser man att också förvaltningsrättens beslut är felaktigt kan det på vissa villkor prövas av kammarrätten. I vissa fall kan också en dom av kammarrätten prövas av Högsta förvaltningsdomstolen.

Organisation av det sociala skyddet

Med undantag av arbetslöshetsförsäkring och studiestöd hör det svenska socialförsäkringssystemet till socialdepartementets ansvarsområde. Den grundläggande delen av försäkringen omfattar sjuk- och föräldraförsäkring, ålderspension, efterlevandepension, sjukersättning, aktivitetsersättning samt arbetsskadeförsäkring.

Enligt socialförsäkringsbalken, som trädde i kraft den 1 januari 2011, indelas socialförsäkringen i bosättningsbaserad försäkring med garanterade belopp och förmåner och en arbetsrelaterad försäkring mot inkomstbortfall. Båda kategorierna gäller för alla som är stadigvarande bosatta eller arbetar i Sverige. Svenskt medborgarskap är inte längre nödvändigt för att man ska omfattas av försäkringen.

Försäkringskassan administrerar socialförsäkringen med undantag för ålders- och efterlevnadspensionerna, vilka är Pensionsmyndighetens ansvar.

Landstingen eller regionerna i Sverige (i ett fall en kommun) har hand om hälso- och sjukvården och har beskattningsrätt.

Arbetslöshetsförsäkringen ligger inom arbetsmarknadsdepartementets ansvarsområde. Den består av två olika delar: en grundförsäkring och en valfri inkomstrelaterad försäkring. Grundförsäkringen omfattar personer som har fyllt 20 år och som inte omfattas av den valfria försäkringen. Den valfria inkomstrelaterade försäkringen är frivillig. Försäkringen administreras av arbetslöshetskassor.

Det sociala biståndet, som inte betraktas som en del av socialförsäkringen i Sverige, hör till socialdepartementets ansvarsområde. Socialstyrelsen utövar tillsyn över det sociala biståndet. Kommunerna administrerar det sociala biståndet på lokal nivå, inbegripet omsorg och service för barn och familjer samt äldreomsorg och stöd till funktionshindrade.

Studiestöd handläggs av Centrala studiestödsnämnden (CSN).

Finansiering

Socialförsäkringarna finansieras genom skatter och sociala avgifter. De sociala avgifter som betalas av arbetsgivarna täcker merparten av kostnaderna. Dessa avgifter uppgår till totalt 31,42 % av lönesumman. Egenföretagare betalar själva en avgift som motsvarar 28,97 % av inkomsten. Egenföretagarens avgifter kan minskas något om egenföretagaren godtar en längre karenstid i sjukförsäkringen.

Dessutom har en allmän pensionsavgift nyligen införts för att finansiera en del av pensionssystemet. Avgifterna täcker cirka 60 % av alla försäkringsutgifter. Resten finansieras genom avkastning från fonder och genom skatter från statsbudgeten.

Arbetsgivaren drar dessa avgifter från lönen och betalar in dem till skattemyndigheten. Om du är medlem i en arbetslöshetskassa måste du också själv betala en avgift till denna kassa.

För personer som är äldre än 65 år är arbetsgivaravgifterna lägre.

Det regionala sjukvårdssystemet finansieras genom skatt från personer som är bosatta inom landstingen/regionerna (eller kommunen i ett fall) samt i viss mån också genom statsbidrag och genom avgifter från patienterna.

Det sociala biståndet finansieras i huvudsak genom kommunala skattemedel.

Kapitel II: Hälsa- och sjukvård

Rätt till hälso- och sjukvård

Alla som är bosatta i Sverige har rätt till hälso- och sjukvård. Det krävs ingen kvalifikationstid.

Sverige har ett regionalt sjukvårdssystem, som till största delen är skilt från socialförsäkringen. Varje landsting eller region och i ett fall kommun har skyldighet att se till att alla som är bosatta inom landstingets eller regionens område kan få en god sjukvård.

Sjukvården ombesörjs till största delen av landstingen eller regionerna, men det finns också privatpraktiserande läkare som har avtal med landstingen.

Vissa sjukvårdsinsatser görs också av kommunerna inom ramen för den svenska lagstiftningen om hälso- och sjukvård. Det gäller främst vård av äldre i särskilt boende.

Omfattning

Hälso- och sjukvården omfattar allmän läkarvård (inbegripet läkarbesök och specialistvård), sjukhusvård, sjukgymnastik och övrig läkarvård, tandvård och läkemedel.

Den myndighet som ansvarar för sjukvården är skyldig att lämna ersättning för resekostnader i samband med viss hälso- och sjukvård. Resekostnadsersättningen beräknas enligt de grunder som den ansvariga myndigheten bestämmer.

Landstingen eller regionerna står på vissa villkor för hjälpmedel (t.ex. proteser, hörapparater osv.).

Tillgång till hälso- och sjukvård

Läkarvård

Om du blir sjuk och behöver uppsöka läkare svarar landstinget för större delen av kostnaden. Själv får du betala en patientavgift som varierar mellan 100 och 200 svenska kronor (11–23 euro) (upp till 400 svenska kronor eller 46 euro för akutfall). För specialistvård betalar patienten mellan 230 och 320 svenska kronor (26–37 euro).

De flesta läkare är anställda av landstinget, men det finns också en stor andel privatpraktiserande läkare, framför allt i de större städerna. Om du söker vård hos en privatläkare, som genom avtal med landstinget är ansluten till den offentliga vården, betalar du en avgift motsvarande den i allmän vård.

Om du besöker annan vårdpersonal än läkare, till exempel en distriktssköterska eller sjukgymnast, betalar du en patientavgift på mellan 0 och 100 svenska kronor (0–11 euro).

Om du måste läggas in på sjukhus betalar du en fast avgift, för närvarande högst 80 svenska kronor (9,18 euro) för varje dygn du är inlagd.

Patientavgifterna återbetalas inte av försäkringen.

Läkemedel och andra farmaceutiska produkter

För läkemedel på recept av en läkare får du betala hela kostnaden upp till en kostnad på 1 100 svenska kronor (126 euro) inom en tolv månadersperiod. För kostnader över 1 100 svenska kronor betalar du 50 % av kostnaden mellan 1 100 och 2 101 svenska kronor (126–241 euro), 25 % mellan 2 101 och 3 900 svenska kronor (241–448 euro) och 10 % mellan 3 901 och 4 400 svenska kronor (448–505 euro). Detta innebär att när den totala läkemedelskostnaden, dvs. dina egna utgifter och subventionen, under en tolv månadersperiod överstiger 4 400 svenska kronor (505 euro) blir den resterande delen av tolv månadersperioden kostnadsfri. Detta är ett högkostnadsskydd och medför att den del som du själv betalar för läkemedlen under en tolv månadersperiod inte överstiger 2 200 svenska kronor (252 euro). I högkostnadsskyddet ingår även förbrukningsartiklar som behövs vid stomi som läkare föreskriver. Förbrukningsartiklar som behövs för att tillföra läkemedlen är avgiftsfria.

För receptfria läkemedel får du själv betala hela kostnaden. Detsamma gäller om läkaren skrivit ut ett läkemedel som inte ingår i försäkringssystemet.

Vissa speciallivsmedel till barn under 16 år, till exempel vid glutenallergi, kan fås till nedsatt pris.

De avgifter du betalar på apoteket är egenavgifter som inte återbetalas.

Tandvård

För tandvård kan du uppsöka en privat tandläkare, tandhygienist eller motsvarande vårdgivare inom folktandvården. Barn och ungdomar har rätt till kostnadsfri tandvård (till och med det kalenderår då personen fyller 19 år).

Försäkringen omfattar högkostnadsskydd kombinerat med tandvårdskort i syfte att uppmuntra regelbundna tandvårdskontroller. Ersättningen inom högkostnadsskyddet är baserad på "referenspriser" – 50 % av patientens kostnader mellan 3 000 och 15 000 svenska kronor (344–1 721 euro) och 85 % av patientens kostnader över 15 000 svenska kronor (1 721 euro), vilket innebär att vårdgivarna (exempelvis tandläkare, tandhygienist eller annan ekonomiskt ansvarig) själva bestämmer det pris patienten betalar för behandlingsåtgärden.

Ersättning av kostnaderna för tandvård till vårdgivare utgår endast för de behandlingar som utförts av legitimerad tandläkare eller tandhygienist som inte fyllt 70 år. Man kan begära ett undantag för denna åldersgräns.

Kapitel III: Kontantförmåner vid sjukdom

Rätt till kontantförmåner vid sjukdom

Sjukpenning eller sjuklön betalas ut för att kompensera en del av det inkomstbortfall som uppkommer om du inte kan arbeta på grund av sjukdom.

Försäkringen är obligatorisk för anställda och egenföretagare som vill ansöka om sjukförmån. Något olika regler i fråga om sjukdom gäller dock för de båda grupperna: anställda har en dags karenstid och får förmånen från och med den andra sjukskrivningsdagen, medan egenföretagare kan välja olika försäkringskategorier med en karenstid på 7, 14, 30, 60 eller 90 dagar.

En anställd som inte kan arbeta på grund av sjukdom får i regel sjuklön från sin arbetsgivare från den andra till och med den fjortonde dagen. Om sjukperioden varar längre än 14 dagar betalas sjukpenning därefter av Försäkringskassan.

Arbetslösa som är anmälda som arbetssökande på Arbetsförmedlingen erhåller som regel sjukpenning från Försäkringskassan från och med andra dagen av sjukperioden och egenföretagare från och med första dagen efter den valda karensperioden. Även studerande kan i vissa fall ha rätt till sjukpenning vid sjukdom.

Villkor

Den som är anställd kortare tid än en månad måste dock ha tillträtt anställningen och ha arbetat i minst 14 dagar för att få rätt till sjuklön.

För att få sjukpenning måste du ha en förvärvsinkomst som minst motsvarar 24 % av prisbasbeloppet. För att sjukpenning ska kunna betalas ut måste arbetsförmågan vara nedsatt med minst en fjärdedel på grund av sjukdom.

Rehabilitering

För att personer som på grund av sjukdom inte kan förvärvsarbeta ska kunna återinträda i arbetslivet behövs ibland särskilda rehabiliteringsinsatser. Olika myndigheter eller huvudmän är ansvariga för de olika slags åtgärder som kan behövas. Försäkringskassan ska samordna de rehabiliteringsåtgärder som anses nödvändiga för den person som är arbetsoförmögen. Försäkringskassan kan också betala ut ersättning för inkomstbortfall under den tid rehabiliteringen pågår.

Det är i första hand arbetsgivaren som är ansvarig för de enskilda rehabiliteringsåtgärder som kan bli nödvändiga för att den anställde ska kunna återgå i arbete. Arbetsgivaren är skyldig att i kontakt med den anställde klarlägga behovet av rehabiliteringsåtgärder.

Under rehabilitering betalas ersättning från Försäkringskassan i form av rehabiliteringsersättning.

Denna ersättning består av två delar. Den ena är en rehabiliteringspenning, som ska täcka inkomstbortfallet på grund av deltagande i rehabiliteringen. Denna ersättning kan betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels rehabiliteringspenning. Beloppet är detsamma som för sjukpenningen. Den andra delen av ersättningen är ett

särskilt bidrag som ska täcka särskilda kostnader som uppstår i samband med rehabiliteringen.

Omfattning

Vid sjukdom betalas ingen ersättning den första sjukdagen, som är en karensdag. Detta gäller oavsett om ersättningen ska betalas av arbetsgivaren eller av Försäkringskassan. Egenföretagare kan välja karenstid (se avsnittet "Rätt till kontantförmåner vid sjukdom" ovan).

Sjuklörens storlek beräknas efter den lön som skulle ha betalats ut om du inte blivit sjuk. Sjuklön utbetalas med 80 % av denna lön.

Sjukpenningens storlek beräknas efter den sjukpenninggrundande inkomsten. Den sjukpenninggrundande inkomsten är den årliga inkomst som man räknar med att få av eget arbete under minst sex månader i följd eller av regelbundet återkommande säsongsarbetare eller liknande. Den sjukpenninggrundande inkomsten är dock begränsad till en årligen fastställd maximinivå. Denna högsta nivå motsvarar 7,5 prisbasbelopp, det vill säga 330 000 svenska kronor (37 868 euro) (7,5 x 44 000 svenska kronor (5 049 euro)).

Den sjukpenninggrundande inkomsten måste du anmäla till Försäkringskassan när du gör anspråk på sjukpenning.

Man kan få hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels sjukpenning beroende på hur mycket man måste avstå från förvärvsarbete på grund av sjukdom.

Sjukpenningen, som uppgår till 80 % multiplicerat med 0,97 av den sjukpenninggrundande inkomsten, kan betalas ut under 364 dagar inom ramen för en period på 450 dagar. Perioden kallas "ramtid". Om sjukdomen kvarstår efter 364 dagar kan du ansöka om förlängd förmånsperiod. Förmånen kan dock betalas ut i högst 550 dagar. Sjukpenning under den förlängda perioden uppgår till 75 % av den sjukpenninggrundande inkomsten multiplicerat med 0,97.

Om du lider av en allvarlig sjukdom kan du ansöka om förlängd förmånsperiod. Sådana allvarliga sjukdomar är exempelvis vissa tumörsjukdomar, neurologiska sjukdomar som ALS eller när du väntar på transplantation av ett livsviktigt organ. Det finns ingen tidsbegränsning för hur länge sjukpenningen kan betalas ut. Ersättningen är densamma som under de första 364 dagarna (omkring 80 %).

Efter att ha haft förlängd sjukpenning i 550 dagar får förmånstagaren ett erbjudande från Arbetsförmedlingen om att delta i ett arbetsmarknadspolitiskt introduktionsprogram. Om personen är för sjuk för att delta i programmet kan han eller hon ansöka om sjukpenning på fortsättningsnivå. Den utbetalas utan tidsbegränsning och ersättningen är omkring 75 %.

Om du måste avstå från förvärvsarbete därför att du är smittbärare utan att vara sjuk eller om du har en smittsam sjukdom, men ändå skulle kunna arbeta, kan du i stället för sjukpenning ha rätt till smittbärrpenning.

Om en person fått tidsbegränsad sjukersättning i högsta tillåtna antalet månader och inte har en inkomst som ger rätt till sjukpenning eller om den inkomsten är för låg, kan han eller hon få sjukpenning i särskilda fall.

Tillgång till kontantförmåner vid sjukdom

Sjukanmälan

Om du har rätt till sjuklön ska du göra en sjukanmälan till din arbetsgivare den första sjukdagen. Är du berättigad till sjukpenning gör du sjukanmälan till Försäkringskassan.

Från och med den åttonde dagen efter sjukanmälningsdagen måste nedsättningen av arbetsförmågan på grund av sjukdom styrkas med ett läkarintyg.

Om en anställd med rätt till sjuklön är sjuk längre tid än 14 dagar gör arbetsgivaren en sjukanmälan till Försäkringskassan den femtonde dagen.

Friskänmälan

Om du får sjuklön från arbetsgivaren eller sjukpenning ska du göra friskänmälan till arbetsgivaren och/eller till Försäkringskassan.

Kapitel IV: Förmåner vid moderskap och faderskap

Rätt till förmåner vid moderskap och faderskap

Mödravård

Alla kvinnor som är bosatta i Sverige har rätt till hälso- och sjukvård vid graviditet och förlossning.

Kontantförmån vid graviditet

En gravid kvinna har rätt till graviditetspenning om hon har ett tungt arbete som hon inte orkar med på grund av graviditeten och om hon inte kan omplaceras till annat, mindre ansträngande arbete. Graviditetspenningen utbetalas tidigast från och med den 60:e dagen före den beräknade tidpunkten för barnets födelse.

Kvinnor är även berättigade till graviditetspenning om deras arbete är förbjudet för gravida och de inte kan omplaceras till annat arbete. Graviditetspenning betalas för varje dag som förbudet gäller.

Föräldrapenning

Föräldrapenning kallas den ersättning en förälder får i samband med ett barns födelse eller adoption. Föräldrapenning betalas ut i samband med barns födelse under sammanlagt 480 dagar. Vid flerbarnsbörd utgår föräldrapenning under ytterligare 180 dagar för varje barn utöver det första.

För att beviljas föräldrapenning till ett belopp som överstiger 180 svenska kronor (21 euro) per dag måste föräldern ha varit försäkrad för sjukpenning till ett belopp över 180 svenska kronor (21 euro) under minst 240 dagar i följd före förlossningen. Kravet gäller de första 180 förmånsdagarna men inte för de resterande dagarna.

Föräldrapenningen behöver inte tas ut i en följd, utan den kan spridas ut på flera ersättningsperioder till dess barnet fyllt åtta år eller då barnet avslutat det första skolåret, om det sker senare. Adoptivföräldrar kan dela upp utbetalningen av föräldrapenningen på flera perioder inom åtta år från den dag barnet är i deras vård. Föräldrapenning betalas inte ut för adoptivbarn som fyllt tio år.

När föräldrarna har gemensam vårdnad om barnet har de rätt till hälften var av det totala antalet föräldrapenningdagar. Den ena föräldern kan dock överlåta rätten till föräldrapenningdagar till den andra föräldern med undantag av 60 dagar.

Om föräldrarna har gemensam vårdnad om barnet, men den ena föräldern inte uppfyller villkoren för föräldrapenning, har den andra föräldern rätt till samtliga 480 dagar.

Modern har rätt att ta ut föräldrapenning även före barnets födelse. Den betalas ut tidigast från och med den 60:e dagen före den beräknade tidpunkten för barnets födelse. Båda föräldrarna kan samtidigt få föräldrapenning för att delta i föräldrautbildning när man väntar barn eller just fått barn. Föräldrarna kan utnyttja 30 förmånsdagar vardera på samma gång för att ta hand om sitt barn tillsammans. Dessa 60 dagar (30 dagar per förälder) kan endast utnyttjas under barnets första levnadsår.

När barnet är fött utbetalas föräldrapenningen till den av föräldrarna som avstår från förvärvsarbete för att ta hand om barnet. Modern har dock alltid rätt till föräldrapenning i fyra veckor efter förlossningsdagen, även om hon inte tar hand om barnet själv.

En nybliven pappa har därutöver rätt till tio dagars ersättning per barn i samband med barns födelse eller adoption. Denna ersättning måste tas ut inom två månader efter den dag då barnet kommer hem från sjukhuset eller den dag adoptivföräldrarna fått barnet i sin vård. Dessa dagar kan i vissa fall beviljas en annan person än fadern.

Tillfällig föräldrapenning betalas ut om barnet är sjukt och en av föräldrarna måste stanna hemma från arbetet för att ta hand om barnet.

Omfattning

Mödravård

Förebyggande barn- och mödrahälsovård liksom preventivmedelsrådgivning är i regel avgiftsfri.

Kontantförmån vid graviditet

Graviditetspenning betalas ut under högst 50 dagar inom ramen för de sista 60 dagarna före den beräknade förlossningsdagen. Om kvinnan inte får arbeta kan graviditetspenningen betalas ut i mer än 50 dagar.

Beloppet motsvarar den [sjukpenning](#) som skulle ha betalats ut till kvinnan, dvs. 97 % av 80 % av den sjukpenningsgrundande inkomsten. Graviditetspenning betalas ut upp till en övre gräns på 7,5 prisbasbelopp, dvs. 330 000 svenska kronor (37 868 euro).

Föräldrapenning

Föräldrapenning betalas ut under sammanlagt 480 dagar per barn. För 390 dagar betalas förmånen med [sjukpenningbeloppet](#), dvs. 97 % av 80 % av den sjukpenningsgrundande inkomsten. Minimibeloppet är 180 svenska kronor (21 euro) per dag (grundbelopp). Maximibeloppet är tio gånger prisbasbeloppet, dvs. 440 000 svenska kronor (50 491 euro). Resterande 90 dagar ersätts med minimibeloppet.

Föräldrapenningen kan uppgå till 12,5, 25, 50, 75 eller 100 % av det fulla beloppet, beroende på hur mycket föräldern måste avstå från förvärvsarbete för att ta hand om barnet.

Den tillfälliga föräldrapenningen kan beviljas för högst 120 dagar per år fram till dess att barnet fyller tolv år (förmånsperioden kan förlängas i vissa fall).

Tillgång till förmåner vid moderskap och faderskap

Ansökan lämnas in till Försäkringskassan.

Kapitel V: Förmåner vid invaliditet

Rätt till förmåner vid invaliditet

Sjukersättning och aktivitetsersättning

Om din arbetsförmåga är nedsatt med minst en fjärdedel på grund av sjukdom eller till följd av annan nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan, kan du få sjukersättning eller aktivitetsersättning. Aktivitetsersättning kan beviljas om det finns anledning att tro att nedsättningen av arbetsförmågan kommer att bestå under längre tid.

Sjuk- och aktivitetsersättning består av två delar:

- Inkomstrelaterad sjukersättning och aktivitetsersättning, som finansieras genom avgifter som betalas av den yrkesverksamma befolkningen (anställda och egenföretagare).
- Skattefinansierad sjukersättning och aktivitetsersättning i form av garantiersättning, som kan beviljas alla som är bosatta i Sverige med låg eller ingen inkomstrelaterad sjuk- eller aktivitetsersättning.

Inkomstrelaterad sjukersättning och aktivitetsersättning

För att ha rätt till inkomstrelaterad sjukersättning och aktivitetsersättning ska du ha varit försäkrad för de förmåner som baseras på arbete som utförts i Sverige. Alla personer som arbetar i Sverige är försäkrade för dessa förmåner. Du ska också ha haft en pensionsgrundande inkomst under minst ett år under referensperioden.

Den som är mellan 30 och 64 år kan få sjukersättning, och den som är mellan 19 och 29 år kan få aktivitetsersättning.

Garantiersättning

Den som inte får inkomstrelaterad sjukersättning eller aktivitetsersättning kan få garantiersättning motsvarande garantinivån. Den som får en ersättning som baseras på en lägre inkomst än garantinivån får skillnaden i form av en garantiersättning. Garantiersättningen är bosättningsbaserad. För att få garantiersättning ska du ha varit försäkrad för de förmåner som baseras på bosättning i Sverige.

Handikappersättning

Handikappersättning är en annan förmån som kan utbetalas vid varaktig nedsättning av funktionsförmågan.

Handikappersättning kan betalas ut tillsammans med ersättning för inkomstbortfall, till exempel sjukersättning eller aktivitetsersättning, eller som fristående ersättning.

Förutsättningarna för att handikappersättning ska beviljas är att man fyllt 19 år och att man före 65 års ålder fått sin funktionsförmåga under minst ett år så nedsatt att man

- behöver mer tidskrävande hjälp av en annan person i sin dagliga livsföring,
- behöver fortlöpande hjälp av en annan person för att kunna förvärvsarbeta eller studera, eller
- har eller kommer att få betydande merkostnader till följd av sitt funktionshinder.

Bidrag för vård av funktionshindrat barn

Om du som förälder vårdar ett sjukt eller funktionshindrat barn i hemmet kan du få vårdbidrag under förutsättning att barnet behöver särskild tillsyn och vård i minst sex månader och/eller om du har särskilda merkostnader på grund av barnets sjukdom eller funktionshinder.

Assistansersättning/personlig assistans

Den som har svåra funktionshinder och som behöver personlig hjälp för att klara vardagen kan få assistansersättning eller personlig assistans.

Den som har behov av assistans för de grundläggande behoven mer än 20 timmar per vecka kan få assistansersättning från staten. Om behovet av hjälp är mindre än 20 timmar i veckan är det kommunen som har ansvaret och då kallas det personlig assistans.

Assistans med de grundläggande behoven innebär hjälp med

- personlig hygien,
  - att klä på och av sig,
  - att äta,
  - att meddela sig med andra personer, och
  - annan hjälp som kräver ingående kunskaper om funktionshindret.
-
- Assistansersättning beviljas för personer i följande kategorier:
  - Personer med utvecklingsstörning såsom autism eller liknande störning.
  - Personer med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder orsakad av yttre våld eller kroppslig sjukdom.
  - Personer med andra varaktiga psykiska eller fysiska funktionshinder, som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är allvarliga och orsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen.

Bilbidrag till personer med funktionshinder

Förutsättningen för rätt till stöd är att handikappet medför väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller med allmänna kommunikationsmedel. Ett nytt anskaffningsbidrag kan lämnas tidigast efter sju år.

Omfattning

Sjukersättning och aktivitetsersättning

Inkomstrelaterad sjukersättning och aktivitetsersättning

Dessa ersättningar beräknas genom en fiktiv inkomst som bygger på den försäkrades pensionsgrundande inkomster i Sverige under en referensperiod innan arbetsförmågan blev nedsatt med minst en fjärdedel under minst ett år.

Den inkomstrelaterade ersättningen för hel sjukersättning/aktivitetsersättning motsvarar 64 % av den fiktiva inkomsten.

Den fiktiva inkomsten beräknas utifrån de tre högsta genomsnittliga bruttointkomsterna under en referensperiod. Referensperiodens längd beror på den försäkrades ålder och kan omfatta mellan fem och åtta år.

Maximibeloppet för inkomstrelaterad sjuk- eller aktivitetsersättning är 17 600 svenska kronor (2 020 euro) per månad.

Sjukersättningen beviljas för obestämd tid. Vid 65 års ålder ersätts förmånen av en ålderspension. Aktivitetsersättningen är alltid tidsbegränsad och utbetalas under högst tre år i taget.

Garantiersättning

För aktivitetsersättningen är garantinivån åldersrelaterad upp till 30 års ålder. Garantinivån för personer under 21 motsvarar 2,10 prisbasbelopp. Därefter höjs garantinivån med 0,05 prisbasbelopp vartannat år, upp till 30 års ålder.

För sjukersättning motsvarar garantinivån 2,40 prisbasbelopp. Eftersom basbeloppet är fastställt till 44 000 svenska kronor (5 049 euro) motsvarar alltså garantinivån 105 600 svenska kronor (12 118 euro) (2,40 x 44 000 [5 049 euro]).

Garantiersättningens storlek beror på försäkringstiden. Vid beräkningen av försäkringstiden beaktas den faktiska bosättningstiden i Sverige från det år man fyller 16 samt den framtida försäkringstiden fram till slutet av det år då man fyller 64.

För att ha rätt till hel garantiersättning måste försäkringstiden minst motsvara 40 år. Om försäkringstiden är kortare reduceras ersättningen med en 40-del för varje år som fattas för att nå en försäkringsperiod på fyrtio år. Hel sjukersättning i form av garantiersättning efter en bosättningstid på 40 år uppgår till 8 800 svenska kronor (1 010 euro) per månad.

Garantiersättningen reduceras i förhållande till den inkomstrelaterade sjukersättningen/aktivitetsersättningen och betalas ut enligt grad av arbetsoförmåga (fyra olika nivåer).

Olycksfallspension

Då storleken av handikappersättningen ska bestämmas ser man till den handikappades totala situation och väger samman olika hjälpbehov och merkostnader. Ersättningen kan betalas ut på tre nivåer, det vill säga med 36, 53 eller 69 % av prisbasbeloppet.

Det högsta beloppet är 30 360 svenska kronor (3 484 euro).

Bidrag för vård av funktionshindrat barn

Vårdbidraget är en ersättning för föräldrarnas merarbete för särskild tillsyn och vård och/eller för de merkostnader som barnets sjukdom eller funktionshinder ger upphov till. Bidragets storlek beräknas med hänsyn till hjälpbehoven och merkostnaderna. Bidraget kan betalas ut som helt, tre fjärdedels, halvt eller en fjärdedels bidrag.

Maximibeloppet är 250 % av prisbasbeloppet, dvs. 110 000 svenska kronor (12 623 euro) per år.

Man kan få vårdbidrag från och med barnets födelse och till och med juni månad det år då barnet fyller 19 år.

Assistansersättning/personlig assistans

Om assistansersättning/personlig assistans beviljats före 65 års ålder får man behålla den när man fyller 65 år.

Man kan välja hur hjälpen ska ges. Man kan till exempel

- själv vara arbetsgivare och anställa en eller flera assistenter, eller
- begära assistans genom kommunen, eller
- anlita annat företag eller organisation som sköter assistansen.

Ersättningen är 267 svenska kronor (31 euro) per timme.

Bilbidrag till personer med funktionshinder

Funktionshindrade och föräldrar till funktionshindrade barn under 18 år kan få bidrag för att anskaffa bil, motorcykel eller moped och/eller för att anpassa fordonet till funktionshindret. Bilstöd kan också beviljas för körkortsutbildning i särskilda fall.

Bidraget ska användas till att köpa en bil för personligt bruk. Grundbidraget är 60 000 svenska kronor (6 885 euro). Ett extra belopp på högst 40 000 svenska kronor (4 590 euro) kan betalas ut efter behovsprövning. Kostnader för anpassning av bilen till personens fysiska behov ersätts utan begränsning.

Tillgång till förmåner vid invaliditet

Du måste lämna in ansökan till Försäkringskassan. Personlig assistans får man genom kommunen.

Kapitel VI: Ålderspensioner och åldersförmåner

Rätt till åldersförmåner

Den 1 januari 1999 infördes ett nytt ålderspensionssystem i Sverige. Detta nya system omfattar flera övergångsbestämmelser.

Personer födda 1954 eller senare omfattas helt av det nya systemet.

Personer födda mellan 1938 och 1953 omfattas delvis av det gamla systemet och delvis av det nya systemet. Födelseåret avgör i vilken utsträckning man omfattas av varje system. Personer som är födda 1938 omfattas av det nya systemet till fyra tjugondelar och av det gamla systemet till sexton tjugondelar, och så vidare.

Personer födda 1937 eller tidigare omfattas helt och hållet av det gamla systemet.

Det nya pensionssystemet

Ålderspensionen bygger på två system: en inkomstpension och en garantipension.

Enda kravet för att man ska få **garantipension** är hemvist i Sverige. Det spelar därmed ingen roll om man är anställd eller egenföretagare. Genom garantipensionen ges en minimipension till personer som inte har arbetat i tillräcklig utsträckning för att ha rätt till en tillräcklig inkomstpension.

Inkomstpensionen är däremot en separat försäkring som grundas på förvärsarbete. Både anställda och egenföretagare kan få denna pension. Den inkomstgrundade ålderspensionen beräknas utifrån de pensionsgrundande inkomsterna och de belopp som den berörda personen tjänat in under hela livet (principen att inkomsten under hela livet räknas). Årligen avsätts 18,5 % av den pensionsgrundande inkomsten för ålderspensionen, vilket utgör den årliga pensionsrätten. Den inkomstrelaterade pensionen omfattar gemensamma avgiftsfinansierade förmåner (den inkomstrelaterade ålderspensionen och den inkomstrelaterade tilläggspensionen) och ett premiepensionssystem med personliga konton (premiépension).

Alla personer som är födda 1938 eller senare kan få två olika typer av inkomstgrundade pensioner, nämligen grundläggande inkomstpension och premiepension. Personer födda mellan 1938 och 1953 kan även få tilläggspension, som beräknas utifrån reglerna i det gamla pensionssystemet.

Förvärv av pensionsrätter

Alla beskattningsbara deklarerade inkomster är i princip pensionsgrundande. Inkomster av anställning, inkomster från arbete som egenföretagare och bidrag från socialförsäkringssystemet (sjukpenning, inkomstgrundad sjukersättning, arbetslöshetsersättning osv.) är pensionsgrundande. En avgift till ålderspensionen tas ut för alla pensionsgrundande inkomster, däribland för utbetalningarna från socialförsäkringssystemet.

De pensionsgrundande inkomsterna har en undre och övre gräns. Den undre gränsen motsvarar den tröskel vid vilken deklarationsskyldighet inträder, dvs. 42.3 % av

prisbasbeloppet, eller 18 612 svenska kronor (2 136 euro). Om inkomsterna överskrider denna undre gräns beräknas pensionsrätterna dock från och med första kronan. Den övre gränsen motsvarar 7,5 gånger det inkomstbaserade beloppet, vilket motsvarar 409 500 svenska kronor (46 991 euro).

Utöver de faktiska inkomsterna kan andra omständigheter även vara pensionsgrundande av fördelningsmässiga skäl. Pensionsrätterna beräknas då utifrån fiktiva inkomster som kallas pensionsgrundande belopp. Sådana belopp beräknas för

- småbarnsföräldrar,
- värnpliktiga,
- personer som bedriver högskolestudier på heltid och som har studiebidrag, eller
- personer med inkomstgrundad sjuk- eller aktivitetsersättning.

Alla personer som arbetar i Sverige och som har förvärvat pensionsrätter har rätt till inkomstgrundad pension oavsett bosättningsort.

Villkor

För inkomstrelaterad ålderspension och premiepension finns ingen kvalifikationstid. Däremot krävs tre års pensionsgrundande inkomst för inkomstrelaterad tilläggspension och tre års bosättningsstid i Sverige för garantipension.

Det finns en flexibel pensioneringsmöjlighet från 61 års ålder och möjlighet att fortsätta arbeta efter 67 års ålder med arbetsgivarens godkännande. Garantipensionen kan dock inte betalas ut före 65 års ålder.

Omfattning

Inkomstrelaterad ålderspension

Den grundläggande pensionsavgiften uppgår till 16 % av den pensionsgrundande inkomsten. Dessa intjänade belopp på den berörda personens inkomstpensionskonto justeras varje år utifrån den genomsnittliga löneutvecklingen i Sverige, andelen pensionsbehållningar från avlidna personer som den berörda personen har rätt till och förvaltningsavgifter.

Då man går i pension beräknas den årliga inkomstpensionen genom att den totala pensionsbehållningen divideras med ett delningstal som i huvudsak bygger på den genomsnittliga återstående livslängden vid pensionens början för den berörda årskullen. Beräkningen av delningstalet bygger på uppgifter om livslängden under den senaste kända femårsperioden. Delningstalet är lika för kvinnor och män.

Den inkomstgrundande pensionen kan tas ut tidigast från den månad då man fyller 61 år. Ju längre pensioneringen skjuts upp, desto högre pensionsbelopp betalas sedan ut. Ju äldre man är när man börjar ta ut pensionen, desto färre år ska pensionen i praktiken fördelas på. Vid uppskjuten pensionsutbetalning blir delningstalet alltså lägre, vilket innebär att den årliga pensionen blir högre.

Inkomstrelaterad tilläggspension

En del av pensionen för personer födda mellan 1938 och 1953 beräknas som en tilläggspension enligt de gamla reglerna. Pensionen uppgår till 60 % av den genomsnittliga pensionsgrundande inkomsten under de 15 bästa inkomståren. För full tilläggspension krävs minst 30 år med intjänad pensionsrätt.

Tilläggs pensionen kan skjutas upp på samma villkor som grund pensionen.

Premiepension

Avgiften till premiepensionen motsvarar 2,5 % av de pensionsgrundande inkomsterna inklusive nettoavkastningen av detta kapital. Dessa belopp placeras i fonder som den berörda personen kan välja själv. De tillgodohavanden som den berörda personen har på sitt premiepensionskonto beror på värdeutvecklingen för de fonder som valts. Även andelen pensionsbehållningar från avlidna personer som den berörda personen har rätt till och förvaltningsavgifter påverkar premiepensionskontots värde. Av försäkringsskäl beräknas premiepensionsbeloppet på samma sätt som inkomstpensionen.

Garantipension

Garantipensionen fungerar som ett säkerhetsnät för personer som inte har tjänat in några inkomstgrundade pensionsrätter eller vars pension beräknas på mycket låga inkomster. Garantipensionen ger dessa personer en minimipension på 2,13 prisbasbelopp (dvs. 93 720 svenska kronor eller 10 755 euro per år) för en ensamstående pensionär och 1,90 prisbasbelopp (dvs. 83 600 svenska kronor eller 9 593 euro per år) för en gift pensionär.

För att få garantipension ska man vara bosatt i Sverige, i ett annat EU-/EES-land eller i ett land som Sverige har slutit avtal med.

För full garantipension ska man ha varit bosatt i Sverige i 40 år mellan 25 och 64 års ålder.

Tillgång till åldersförmåner

Ansökan lämnas in till Pensionsmyndigheten.

Kapitel VII: Efterlevandeförmåner

Rätt till efterlevandeförmåner

I likhet med åldersförsäkringen är inte efterlevandeförmånerna beroende av social ställning. Alla egenföretagare med hemvist i Sverige omfattas av garantipensionen och det inkomstrelaterade pensionssystemet på samma sätt som anställda.

Efterlevandeförmåner kan betalas ut som

- barnpension eller efterlevandestöd till barn,
- omställnings- och garantipension,
- änkepension och garantipension.

Barnpension eller efterlevandestöd till barn

Barn som inte har fyllt 18 år har rätt till barnpension eller efterlevandestöd om en eller båda föräldrarna har avlidit. Barn som har fyllt 18 år kan också ha rätt till barnpension och efterlevandestöd om barnet studerar på grundskola eller gymnasieskola till och med juni månad det år barnet fyller 20 år.

Omställnings- och garantipension

Omställningspension och garantipension kan betalas ut till en efterlevande maka/make som inte fyllt 65 år och som stadigvarande bodde tillsammans med sin maka eller make vid dödsfallet och som vid dödsfallet

- bodde stadigvarande med barn under 18 år som den ena eller båda makarna hade vårdnaden om, eller
- hade bott tillsammans med maken eller maken utan avbrott de senaste fem åren.

Änkepension och garantipension

Änkepensionen avskaffades i princip vid reformen av efterlevandepensionerna 1990. Efterlevande makor kan dock fortfarande beviljas änkepension.

Efterlevande kvinnor födda 1944 eller senare kan få änkepension och garantipension (om de är yngre än 65 år) om de var gifta med den avlidne vid utgången av 1989 och vid tidpunkten för dödsfallet uppfyllde kraven för att få änkepension.

En efterlevande maka född 1945 eller senare kan få viss änkepension om hon var gift med den avlidne vid utgången av 1989 och vid tidpunkten för dödsfallet, och om hon samtidigt vid utgången av 1989 och vid tidpunkten för dödsfallet uppfyllde kraven för att få änkepension.

Omfattning

Barnpension eller efterlevandestöd till barn

Barnpension är en inkomstgrundad förmån. Förmånen beräknas utifrån den avlidnes pensionsbehållning i ålderspensionssystemet. Dessutom beräknas en antagen

pensionsbehållning till och med det år då den avlidne skulle ha fyllt 64 år. Barnet får 30 eller 35 % av den avlidnes ålderspension. Om den avlidne hade flera barn får varje barn 20 eller 25 %. Totalbeloppet delas lika mellan barnen. Beloppet kan inte överskrida 100 % av den antagna pensionsbehållningen.

Om barnet inte får någon barnpension på grund av att den avlidne föräldern inte hade några pensionsrätter eller om barnpensionen är låg kan efterlevandestöd till barn beviljas. Efterlevandestödet motsvarar 40 % av prisbasbeloppet (17 600 svenska kronor eller 2 020 euro). Det belopp som betalas ut som barnpension dras av från efterlevandestödet till barn. Detta gäller även om barnpensionen betalas ut av ett annat land.

Omställnings- och garantipension

Omställningspension betalas ut i tolv månader. Omställningspensionen kan förlängas i ytterligare tolv månader om den efterlevande har vårdnaden om och bor tillsammans med ett barn under 18 år som stadigvarande bodde i det gemensamma hemmet vid dödsfallet. Omställningspension betalas dock alltid ut till och med den månad då det yngsta barnet fyller 12 år.

Omställningspensionen motsvarar 55 % av den avlidnes antagna ålderspension.

Om den efterlevande maken eller maken inte får någon omställningspension på grund av att den avlidne inte hade tjänat in några pensionsrätter eller om omställningspensionen är låg kan garantipension beviljas. Garantipensionen motsvarar 2,13 prisbasbelopp om den avlidne hade fullgjort en försäkringstid i Sverige på 40 år. Om försäkringstiden är kortare reduceras garantipensionen med en 40-del för varje år som saknas upp till en försäkringstid på fyrtio år. Det belopp som betalas ut som omställningspension dras av från garantipensionen. Allt efterlevandestöd som betalas ut av ett annat land och som inte kan likställas med garantipension kan också dras av från denna pension.

Tillgång till efterlevandeförmåner

Ansökan måste lämnas in till Pensionsmyndigheten.

Kapitel VIII: Förmåner vid arbetsskada

Rätt till förmåner vid arbetsskada

Detta är en obligatorisk och huvudsakligen avgiftsfinansierad socialförsäkring som omfattar den yrkesverksamma befolkningen (anställda och egenföretagare) genom naturaförmåner och inkomstrelaterade kontantförmåner.

Alla anställda, egenföretagare och uppdragstagare, både fasta eller tillfälliga, är försäkrade mot arbetsolycksfall och yrkessjukdomar. Även studerande är försäkrade, om utbildningen har en sådan karaktär att den medför särskild risk för skada.

Som arbetsskada räknas skada som har uppstått på grund av olycksfall på arbetsplatsen eller annan skadlig inverkan i arbetet. Skador som uppstår under direkt färd till eller från arbetet kan också betraktas som arbetsskador. För att en skada ska betraktas som orsakad av en sådan olycka eller faktor måste det finnas starkare skäl som talar för det än för det motsatta. Sjukdomar på grund av skadlig inverkan i arbetet kan betraktas som arbetsskador. Exempel på faktorer i arbetet som kan ge upphov till arbetssjukdomar är buller, vibrationer eller skakningar, tungt eller ensidigt arbete och olika kemiska ämnen.

Vissa smittsamma sjukdomar kan betraktas som yrkessjukdomar, om sjukdomen har framkallats genom smitta i arbete vid laboratorium, sjukvårdsinrättning och liknande. Hit hör exempelvis gulsot och så kallad sjukhussjuka.

Omfattning

Förmånerna vid arbetsskada är följande:

- Sjukpenning.
- Vårdförmåner.
- Rehabilitering.
- Ersättning för förebyggande av olycksfall eller sjukdom.
- Livränta.
- Dödsfallsersättning.

Sjukpenning utbetalas på samma villkor och med samma belopp som för andra sjukdomar .

Även **läkarvård** ges på samma villkor som för andra sjukdomar. Därutöver ersätts alla nödvändiga kostnader på grund av arbetsskadan för sjukvård utomlands, tandvård och särskilda hjälpmedel (till exempel kryckor och proteser). Förutsättningen för att du ska få ersättning för tandvård och särskilda hjälpmedel är att du har behandlats av läkare, tandläkare eller annan vårdgivare inom den offentliga vården eller av en vårdgivare som är ansluten till den allmänna försäkringen.

Om du inte längre kan klara dina tidigare arbetsuppgifter på grund av en arbetsskada kan du få hjälp med rehabilitering för att kunna återgå till arbetet. Under rehabiliteringstiden kan du få ersättning. Om du måste vara borta från ditt vanliga

arbete en tid för att undvika att en arbetsskada uppstår eller för att förhindra att en skada eller sjukdom förvärras kan du under viss tid få ersättning.

Om du på grund av en arbetsskada fått en nedsättning av din arbetsförmåga med minst 1/15 kan du få livränta. Denna livränta ska täcka det inkomstbortfall som du kan ha drabbats av till följd av skadan. Vid beräkning av livräntans storlek jämför man den inkomst som du skulle ha haft om du inte blivit skadad eller drabbats av sjukdomen med den inkomst du beräknas kunna få trots skadan. Skillnaden mellan dessa inkomster utgör livräntan. Livräntan kan beviljas för viss tid eller tills vidare.

Vid dödsfall på grund av arbetsskada betalas begravningshjälp ut. Livränta till efterlevande kan också betalas ut.

Tillgång till förmåner vid arbetsskada

Vid arbetsskada ska arbetsgivaren meddelas. Arbetsgivaren anmäler sedan skadan eller sjukdomen till Försäkringskassan. Egenföretagare ska själv anmäla skadan till Försäkringskassan. Studerande ska meddela skolan som sedan anmäler skadan eller sjukdomen till Försäkringskassan.

Kapitel IX: Familjeförmåner

Rätt till familjeförmåner

Familjetillägg

För barn som är bosatta i Sverige betalas barnbidrag ut. Det finns också ett förlängt barnbidrag och ett flerbarnstillägg. Dessa förmåner är inte behovsprövade.

Barnfamiljer och hushåll utan barn kan ha rätt till bostadsbidrag. Bostadsbidraget består av tre delar. Den första delen beror på bostadskostnaderna och kan bara betalas ut vid permanent bosättning i Sverige. Den andra delen, som berörs vidare nedan, är ett bidrag för hemmavarande barn. Den tredje delen är ett bidrag för barn som bor en del av tiden med föräldrarna. Även denna del beskrivs nedan.

Studiehjälp för barn över 16 år som studerar på heltid kan också betalas ut.

Vårdnadsbidrag för barn

Den svenska lagstiftningen ger kommunerna rätt att införa, finansiera och administrera kommunala vårdnadsbidrag för barn. Endast efter att en kommun på grundval av lagstiftningen har beslutat att införa ett vårdnadsbidrag för barn kan därför en bidragsansökan behandlas och godkännas.

Föräldrar kan ansöka om bidraget om de bor i kommunen och har den juridiska vårdnaden om barnet. För att bli berättigade måste föräldrarna ha tagit ut minst 250 dagars föräldrapenning.

Bidraget kan kombineras med förvärvsarbete men inte med andra socialförsäkringsförmåner som har samband med arbetslöshet, sjukdom, föräldraskap eller ålderdom.

Andra förmåner

Föräldrapenning kan betalas ut i samband med ett barns födelse eller adoption. Föräldrapenningen gör det möjligt att stanna hemma med barnet under längre sammanhängande perioder.

Om du behöver stanna hemma från arbetet under kortare perioder för att ta hand om barnet när det exempelvis är sjukt, kan du få tillfällig föräldrapenning.

Föräldrapenning och graviditetspenning beskrivs i [avsnittet om moderskaps- och faderskapsförmåner](#).

Omfattning

Familjetillägg

Barnbidrag

Förmånen betalas ut från och med månaden efter barnets födelse till och med det kvartal då barnet fyller 16 år. Barnbidraget uppgår till 1 050 svenska kronor (120 euro) per månad.

Förlängt barnbidrag

Denna förmån betalas ut när ett barn fyllt 16 år om barnet fortfarande går i grundskola eller motsvarande skolform. Det betalas ut till och med den månad då barnet slutar skolan.

Flerbarnstillägg

Flerbarnstillägg betalas automatiskt ut för två eller flera barn. Barn över 16 år som studerar och vars studier ger rätt till förlängt barnbidrag eller studiebidrag får medräknas för flerbarnstillägg på vissa villkor. Flerbarnstillägget betalas ut längst till och med andra kvartalet det år den studerande fyller 20 år.

Förmånens storlek beror på vilket barn i ordningen det är:

- Andra barnet: 150 svenska kronor (17 euro).
- Tredje barnet: 454 svenska kronor (52 euro).
- Fjärde barnet: 1 010 svenska kronor (116 euro).
- Femte barnet och därefter: 1 250 svenska kronor (143 euro).

Bostadsbidrag

Det bidrag som beräknas enbart med ledning av antalet barn kallas särskilt bidrag för hemmavarande barn. Detta bidrag betalas ut månadsvis med högst 1 300 svenska kronor (149 euro) för familjer med ett barn, högst 1 750 svenska kronor (201 euro) för familjer med två barn och högst 2 350 svenska kronor (270 euro) för familjer med tre eller fler barn. Bidraget beräknas med ledning av antalet barn som bor med föräldrarna en del av tiden betalas ut månadsvis med högst 300 svenska kronor (34 euro) för familjer med ett barn, högst 375 svenska kronor (43 euro) för familjer med två barn och högst 450 svenska kronor (52 euro) för familjer med tre eller fler barn.

Studiehjälp

Ett månatligt bidrag på 1 050 svenska kronor (120 euro) kan utbetalas för barn i åldern 16–20 år som bedriver heltidsstudier på gymnasium. Om barnet eller föräldrarna har låg inkomst kan ett behovsprövat tillägg beviljas.

Vårdnadsbidrag för barn

Detta bidrag kan beviljas barn som har fyllt ett år men ännu inte tre år. Det beskattas inte. För adopterade barn kan bidraget betalas ut fram till dess att barnet fyller fem år och under en period av högst två år.

Vårdnadsbidraget kan som mest uppgå till 3 000 svenska kronor (344 euro) per barn och per månad.

Kommunerna har rätt att sänka bidraget om barnet går i statligt finansierad förskola. I sådana fall beror bidragsbeloppet på hur mycket tid barnet tillbringar i förskolan.

Tillgång till familjeförmåner

Du lämnar med vissa undantag in ansökan till Försäkringskassan. Studiehjälpen administreras av Centrala studiestödsnämnden (CSN) och vårdnadsbidraget för barn av kommunerna.

Kapitel X: Arbetslöshet

Rätt till arbetslöshetsförmåner

Arbetslöshetsförsäkringen består av två delar:

- En frivillig inkomstbortfallsförsäkring med en inkomstrelaterad förmån till den yrkesverksamma befolkningen, som finansieras genom arbetsgivaravgifter och medlemsavgifter.
- En grundförsäkring för personer som inte är frivilligt försäkrade. Den finansieras genom arbetsgivaravgifter och utbetalas i form av ett schablonbelopp.

Om du blir arbetslös har du, under vissa villkor, rätt till arbetslöshetsersättning i form av den inkomstrelaterade ersättningen eller till grundbeloppet. Du kan ha rätt till den inkomstrelaterade ersättningen om du

- har varit medlem i tolv månader i en arbetslöshetskassa (medlemsvillkor),
- under en ramtid av tolv månader omedelbart före arbetslöshetens inträde har arbetat i minst sex månader och har utfört arbetet under minst 80 timmar per månad eller haft förvärvsarbete i minst 480 timmar under sex månader i följd och har utfört arbetet under minst 50 timmar under var och en av dessa månader (arbetsvillkor).

Du som inte uppfyller medlemsvillkoret men arbetsvillkoret ovan kan ha rätt till grundbeloppet från och med den dag du fyller 20 år.

Grundvillkoren för såväl inkomstrelaterad ersättning som grundbeloppet är att du

- är arbetslös¹,
- är arbetsför,
- är oförhindrad att ta ett arbete,
- är inskriven som arbetssökande vid Arbetsförmedlingen,
- är beredd att ta ett lämpligt arbete,
- medverkar till att en individuell handlingsplan upprättas i samråd med Arbetsförmedlingen,
- aktivt söker ett lämpligt arbete.

Omfattning

Beloppet från grundförsäkringen är från och med den 1 juli 2002 320 svenska kronor (37 euro) per dag och proportionellt lägre för den som haft deltidsarbete. Inkomstrelaterad ersättning lämnas med 80 % av inkomsten före arbetslösheten under de första 200 ersättningsdagarna och med 70 % under resten av perioden. Den maximala ersättningen är 680 svenska kronor (78 euro). Om man har pension,

---

¹ Om du inte förvärvsarbetar eller är egenföretagare betraktas du normalt sett som arbetslös. Egenföretagare måste ha helt upphört med sin näringsverksamhet eller med vissa begränsningar tillfälligt ha upphört med verksamheten för att räknas som arbetslösa. Om du har avlönat arbete vissa dagar eller timmar i veckan och söker annat arbete kan du betraktas som arbetslös för resten av veckan och ha rätt till viss ersättning.

sjukpenning eller liknande görs avdrag från ersättningen. Ersättning betalas inte för lördag och söndag.

Ersättning betalas ut under högst 300 dagar (ersättningsperiod). Den som har barn under 18 år har rätt till ytterligare 150 ersättningsdagar efter de första 300 dagarna.

Självförvårdad arbetslöshet

En försäkrad mister sin rätt till ersättning under viss tid om han eller hon

- säger upp sig utan giltigt skäl, eller
- har skilts från arbetet på grund av otillbörligt uppförande.

En försäkrad får dagpenningen nedsatt under viss tid

- om personen har avvisat ett erbjudande om lämpligt arbete utan giltigt skäl, eller
- om det, utan att den försäkrade uttryckligen har avvisat ett lämpligt arbete, är uppenbart att personen inte har blivit erbjuden ett arbete på grund av sitt uppförande.

Utbetalning av arbetslöshetsersättning

Arbetslöshetsersättningen betalas ut av den arbetslöshetskassa där man är medlem. För den som inte är medlem i en arbetslöshetskassa utbetalas grundbeloppet av Alfa-kassan (som även betalar ut den inkomstrelaterade förmånen om personen är ansluten till denna kassa).

Tillgång till arbetslöshetsförmåner

Om du blir arbetslös ska du snarast anmäla dig på Arbetsförmedlingen som arbetssökande. Då får du information om hur du ska göra. Du får även vissa blanketter av Arbetsförmedlingen, framför allt ett arbetslöshetsintyg och ett arbetsgivarintyg. När du har skrivit in dig på Arbetsförmedlingen informeras din arbetslöshetskassa om att du är arbetslös och skickar kompletterande information samt ett kassakort till dig. Det är arbetslöshetskassan som beslutar om arbetslöshetsersättning ska beviljas. Om du inte är nöjd med kassans beslut kan du begära att det ska omprövas. Därefter kan du överklaga kassans beslut.

Den som uppbär förmån vid arbetslöshet och får ett arbete, eller som fortfarande är arbetslös men slutar att söka arbete, ska meddela detta till Arbetsförmedlingen.

Kapitel XI: Minimiresurser

Rätt till förmåner som rör minimiresurser

Försörjningsstöd

Försörjningsstöd är en form av nödhjälp. Det beviljas när en person (eller familj) tillfälligt (under kortare eller längre tid) inte har tillräckligt med pengar för att klara sina levnadskostnader. Alla som bedöms vara i behov av stöd beviljas detta stöd.

I princip är detta en personlig rättighet. Ett hushålls situation (gifta eller ogifta par med minderåriga barn) bedöms som helhet. Stödet ges till familjen så länge föräldrarna har försörjningsskyldighet för sina barn. Det finns inga åldersvillkor.

Alla personer med uppehållstillstånd i landet är stödberättigade. Stadigvarande hemvist är inget krav.

Äldreförsörjningsstöd och bostadstillägg till pensionärer

Dessa förmåner är behovsprövade och avsedda att komplettera inkomsten för pensionärer som saknar tillräckliga resurser.

Omfattning

Försörjningsstöd

Försörjningsstödet storlek beror på personens behov och familjesammansättning.

Det månatliga maximibeloppet (utan andra förmåner som t.ex. familjeförmåner) för olika utgifter (mat, kläder och fotbeklädnader, sport och fritid, förbrukningsartiklar, hälsa och hygien, dagstidning, telefon- och tv-avgift) uppgår till 2 920 svenska kronor (335 euro) för ensamstående och 5 270 svenska kronor (605 euro) för par. Extra belopp beviljas för barnfamiljer.

Dessutom tillkommer ett särskilt belopp för löpande hushållsutgifter beroende på hushållets storlek.

Utöver dessa belopp kan stöd även beviljas för skäliga utgifter som rör boende, hushållsel, resor till och från arbetet, hemförsäkring och medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa.

Mottagare av försörjningsstöd får ofta utgifter för hälso- och sjukvård samt tand- och synvård betalda.

Äldreförsörjningsstöd

Äldreförsörjningsstöd är avsett för personer äldre än 65 år som är bosatta i Sverige och som har bott eller arbetat under så kort tid i Sverige att de inte har rätt till en pension som gör att de kan tillgodose sina försörjningsbehov. Äldreförsörjningsstödet är ett behovsprövat bidrag. I princip alla andra inkomster dras av innan bidraget betalas ut. Äldreförsörjningsstödet garanterar en "skälig levnadsnivå", vilket efter

avdrag för bostadskostnaden motsvarar 1,3546 prisbasbelopp per år för en ogift pensionär och 1,1446 prisbasbelopp per år för en gift pensionär. Den "skäligen bostadskostnaden" kan som högst uppgå till 4 967 svenska kronor (570 euro) per månad för en ogift pensionär och till 4 197 svenska kronor (482 euro) för en gift pensionär. Äldreförsörjningsstödet och bostadstillägget är inkomstprövade. Detta stöd beräknas i princip efter avdrag av alla andra inkomster.

Bostadstillägg till pensionärer

Bostadstillägget motsvarar 93 % av bostadskostnaden upp till 5 000 svenska kronor (574 euro) för gifta personer och 2 500 svenska kronor (287 euro) för ogifta.

Det finns även ett särskilt bostadstillägg för pensionärer – upp till 6 200 svenska kronor (711 euro) om de är gifta eller 3 100 svenska kronor (356 euro) om de är ogifta – på villkor att de uppbär äldreförsörjningsstöd och har särskilt höga bostadskostnader.

Båda tilläggen är behovsprövade.

Tillgång till förmåner som rör minimiresurser

Ansökan om försörjningsstöd lämnas in till kommunens socialkontor. Socialtjänsten bedömer ansökan och gör en social utredning. Bedömningen grundas på en ekonomisk utredning av personens tillgångar och inkomster. Socialtjänsten utreder även hur personen skulle kunna försörja sig själv. Beslutet ska fattas inom rimlig tid.

Kapitel XII: Långtidsvård

Rätt till långtidsvård

Personer som inte kan klara sig själva är berättigade till stöd från socialnämnden. I den svenska lagstiftningen slås det fast att alla har rätt till en skälig levnadsnivå. Hur detta uppnås i praktiken kan variera beroende på lokala förhållanden.

Långtidsvård kan beviljas alla invånare och är inte beroende av behovsprövning, åldersvillkor eller fullgjord kvalifikationstid.

Vissa långtidsvårdsförmåner har behandlats i [avsnittet om förmåner vid invaliditet](#), särskilt assistansersättning, personlig assistans och handikappersättning.

Omfattning

Så länge en person behöver hjälp för att upprätthålla en skälig levnadsnivå har han eller hon rätt till stöd oavsett grad av omvårdnadsbehov.

Långtidsvården är inget fristående system. Om en person är i behov av vård som inte kräver intagning på sjukhus ska han eller hon enligt lagstiftningen ges sådan vård i hemmet. Assistans i form av hemhjälp ska också ges i personens hem. Särskilt boende eller vårdhem är främst avsedda för personer som behöver direkt tillgång till assistans dygnet runt, t.ex. personer som lider av Alzheimers sjukdom, andra allvarliga sjukdomar eller som lider svårt av ångest och ensamhet. Kommunen får inte vägra hjälpbehövande assistans i hemmet. Maka/make eller barn har ingen rättslig skyldighet att ta hand om äldre anhöriga.

Egenavgifterna är låga. Det finns ett statligt högkostnadsskydd. Maximiavgiften för äldreomsorg är 1 760 svenska kronor (202 euro) per månad. För läkarvård är den högsta kostnaden 1 100 svenska kronor (126 euro) per år och för läkemedel 2 200 svenska kronor (252 euro) per år. Man har rätt att reservera ett skäligt belopp för hyra och minst 4 967 svenska kronor (570 euro) per månad för levnadskostnader innan kommunen kan ta ut en avgift för äldreomsorg.

Tillgång till långtidsvård

Ansökan lämnas in till kommunen, som är ansvarig för beslut, finansiering och tillhandahållande av omsorgen. Kommunerna har därmed flera alternativ. Omsorgen kan skötas av kommunens anställda, av en gemensam kommunorganisation eller av kontrakterade privata leverantörer, inbegripet ideella organisationer. Därigenom ges den enskilde valfrihet.

Eftersom äldreomsorgen är en lagstadgad skyldighet är kommunerna skyldiga att ordna med den.

Bilaga: Institutioners adresser och telefonnummer samt användbara webbplatser

Ytterligare information om villkor och enskilda socialförsäkringsförmåner i Sverige kan erhållas från institutionerna inom socialförsäkringssystemet.

För socialförsäkringsfrågor som rör fler än ett EU-land kan du leta upp en kontaktinstitution i Europeiska kommissionens institutionsförteckning: <http://ec.europa.eu/social-security-directory>.

Frågor om hur förmånerna påverkas om man är försäkrad i två eller flera medlemsstater bör riktas till:

Socialförsäkring utom arbetslöshetsförsäkring

Försäkringskassan kan lämna ytterligare information om socialförsäkringen.

Försäkringskassan (Den svenska socialförsäkringsmyndigheten)

SE-103 51 Stockholm
Tfn: +46 771524524
Fax: +46 841127 89
<http://www.forsakringskassan.se>

För frågor om ålderspension och efterlevandepension:

Pensionsmyndigheten (Den svenska pensionsmyndigheten)

Box 38190
SE-100 64 Stockholm
Tfn: +46 771776776
<http://www.pensionsmyndigheten.se>

Arbetslöshetsförsäkring

Frågor som gäller arbetslöshetsförsäkringen besvaras i första hand av respektive arbetslöshetskassa, av Arbetsförmedlingen eller av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF).

IAF ser till att arbetslöshetskassorna tillämpar ersättningsbestämmelserna korrekt, att handläggningen av de arbetssökandes ärenden sker på ett rättssäkert sätt och kontrollerar att arbetsförmedlingen genomför sitt uppdrag korrekt så att arbetssökande i snarlika situationer behandlas likadant i hela landet.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, IAF (Den svenska myndigheten för tillsyn över arbetslöshetskassorna)

Box 210
SE-641 22 Katrineholm
Tfn +46 150487000
Fax: ++46 150 487002
<http://www.iaf.se>

Studiehjälp

Frågor om studiehjälpen för studerande i åldern 16–20 år besvaras av Centrala studiestödsnämndens lokala kontor.

Centrala studiestödsnämnden, CSN, är central myndighet för studiestödssystemet

Centrala studiestödsnämnden

SE-85182 Sundsvall
Tfn: ++771 276 000
Fax: ++46 60 18 61 93
<http://www.csn.se>

Socialtjänst samt hälso- och sjukvård

Socialstyrelsen är en statlig myndighet som sorterar under Socialdepartementet. Dess behörighetsområde omfattar många olika typer av verksamhet och uppgifter som rör socialtjänst, hälso- och sjukvård, miljö och hälsa, förebyggande av sjukdomar och smittskydd.

Socialstyrelsen

(Den statliga myndigheten för hälsa och social välfärd)

SE-106 30 Stockholm
Tfn: +46 75 247 30 00
Fax: +46 75 247 32 52
<http://www.socialstyrelsen.se>